Hva er språk?

LYDER + ORD + SETNINGER = VERKTØY FOR TANKENE
= KOMMUNIKASJON
= VERBAL UTTRYKK

LYDER	**ORD**	**SETNINGER**
Konsonanter og Vokaler A B, C E D, F I G, H O J, K U L, M Y N, P Æ Q, R Ø S, T Å V, W X, Z	Form + Innhold ↓ ↓ B-O-K HVA ER EN (lyd+bokstav) BOK? (ordets mening) SUBSTANTIV = navn VERB = handling PRONOM = personlig- du, jeg eiendom- min, din spørre- hvem, hva TALLORD = entall, flertall ADJEKTIV = beskriver substantivene ADVERB = beskriver verbene SYNONYMER = ord med lik betydning ANTONYMER = ord med motsatt betydning ARTIKLER = kjønn PREPOSISJONER = beskriver plassering KONJUNKSJONER = binde-ord INTERAKJONER = utropsord	Peter er flink. ↓ ↓ ↓ verb Substantiv adjektiv SETNINGEN ER RETT (ordene kommer i riktig rekkefølge) Peter flink er. SETNINGEN ER FEIL BGYD (Ordene kommer i feil rekkefølge)
Når barn oppfatter lydstrukturene i språket da har de utviklet **FONOLOGISK bevissthet** som er grunnlaget for å kunne forstå neste steg→ORDENE		Når barn klarer å plassere ordene i rett rekkefølge og forstår de indre sammenhengene i setningene har utviklet **SYNTAKTISK bevissthet.**

Steinhaugane

	Når barna forstår sammensetningene og bøyningene av ordene har de utviklet **MORFOLOGISK bevissthet.** Dette trenger de for å kunne skape mening med det de uttrykker.	Når barna klarer å reflektere over hva språket brukes til og hvordan det brukes har de utviklet **PRAGMATISK bevissthet.** Barnet bruker språket i rett sammenheng og mestrer grunnleggende dialogferdigheter som trengs i forhold til sosialkompetanse.

« 1 år litt forstår, 2 år stabber og går
3 år føtter og hender, 4 år leker med venner
5 år full fart, 6 år skolestart.»

- Barnets utvikling av Ukjent -

Hvorfor er det viktig med språk?
Hva sier teoretikerne?

- **John Dewey** lanserte slagordet «learning by doing» = «å lære ved å gjøre»

Språkutvikling og språktilegnelse skjer gjennom bruk av språket i meningsfulle situasjoner. Handling og etterfølgende refleksjon er det som gir kunnskap og ny innsikt.

- **Jean Piaget** mener at tanken er primær og kommer før språket og derfor er det viktig at barnet møter flest mulig fysiske erfaringer slik at det kan bygge opp et rikt begrepsapparat.

- **Lev Vygotskij** har et motsatt språksyn enn Piaget, han mener at språket er overordnede i forhold til tanken og at det er språket som skaper og strukturerer tankene hos barnet.

Han beskriver mennesket som et sosialt og kollektivt vesen som utvikler seg best i interaksjon med andre. Vygotskij snakker om den proksimale utviklingssonen til barnet som betyr at «det barnet får til med hjelp i dag, kan det klare alene i morgen».

Det som er felles for både Piaget og Vygotskij er at språk og tanke er gjensidig avhengige av hverandre og at de påvirker hverandre.

- **Jerome Bruner** sier at språket er grunnlaget for dannelsen av begreper og at det er en verktøy for den kognitive. Bruner er spesielt opptatt av skriftsspråket.

- **Margaret Donaldson** vektlegger betydningen av de meningsfulle sammenhengene for utviklingen av barnas språk.

- **Michael A. K. Halliday** som er språkforsker vektlegger den pragmatiske delen av språket. Han tar utgangspunkt i mennesket som sosialt vesen og setter språkets meningsinnhold i sentrum.

Hvordan utvikler barn seg språklig i alderen 0 – 6 år?

Det nyfødte barnet	Har medfødte forutsetninger for å utvikle språk.
4- 5 mnd.	Starter begrepsutviklingen
1 år	Kommer de første ordene
2 ½ år	Barnets aktive ordforråd begynner å øke enormt
3 år	Barnet tilegner seg fonologisk og morfologisk bevissthet
4 år	Språket etableres på et grunnleggende plan
5 – 6 år	Barnet orienterer seg til språkets tekstnivå

Hvordan skal vi jobbe med språkstimulering?

MÅNED	**HVA SKAL VI JOBBE MED?**	**HVORDAN SKAL VI JOBBE MED DET?**
AUGUST	**Sosialkompetanse**	*Legge til rette for god rollelek *Veilede barna i rollelek og ellers i hverdagen.
SEPTEMBER	**Kommunikasjon**	*Veilede barna i rollelek og ellers i hverdagen. *Fortelle fra bøker og fra hverdagen. *Oppmuntre barna til å fortelle selv i samlingsstund, rundt bordet osv. *Ha fokus på høsten som årstid.
OKTOBER	**Fokus på relasjoner**	*Ha feltturer til gamlehjem, butikker, legekontor, skole osv. Og ha fokuset på relasjonene mennesker imellom. * Se på film som har relasjoner i fokus og bearbeid inntrykkene fra filmen med samtale

Steinhaugane

NOVEMBER	**Tekst/Bilder** 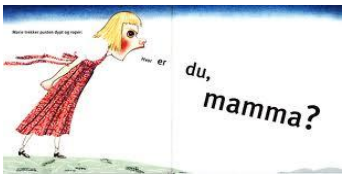	*Fabulere fra bilder *Lese til barna *Bruke konkreter under lesestund
DESEMBER	**Kunst og Kulturelleopplevelser** 	*Ha fokus på Julen som høytid *Legge til rette for musikkstund *Jobbe med dramafaget *Gi barna anledning til formingsaktiviteter
JANUAR	**Fysisk utfoldelse, helse og kroppsbevissthet** 	*Bruke gymsalen til tradisjonsleker med sang og bevegelse *Ha gode samtaler om helse *Lage hinderløype og bevisstgjøre barna på hvilken kroppsdel de bruker når de hopper, kaster osv. * Ha fokus på vinteren som årstid.
FEBRUAR	**Utvikle etisk kompetanse og refleksjonsevne** 	*Ha samtaler om følelser, etiske normer *Låne bøker fra biblioteket som har filosofi, etikk og refleksjon som budskap
MARS	**Bli kjent i nærmiljøet**	* Ta turer til severdigheter av historisk eller kunstnerisk art i nærmiljøet . * Bearbeid turene med samtaler, bilde og skriftlig dokumentasjon som barna selv

		deltar i. (Barna kan velge ut bilder og skape tekst som en voksen skriver ned) * Ha fokus på våren som årstid
APRIL	**Ta mattebriller på** 	*Se etter mønster og form i naturen *Bake sammen med barna der vekt, volum, temperatur, mengde og tid vektlegges *Ha aktiviteter der lengde, høyde, størrelser og rekkefølger vektlegges. * Utforsk tallene med alle sansene
MAI	**Utforske naturen** 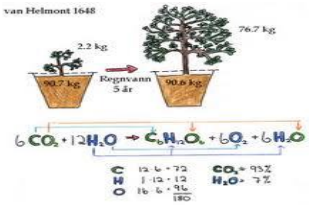	* Ha fysikkforsøk i naturen * Lage laboratoriet og ha fysikkforsøk inne * Utforske småkryp * Legg til rette for aktiviteter/turer som har teknologi i fokus.
JUNI	**Fokusere på sommeren som årstid** 	Legge opp til gode sommeropplevelser
JULI	Skape god feriestemning for de barna som er i barnehagen 	*Turer * Gode samtaler

Steinhaugane

I tillegg til de månedlige fokusområdene skal pedagogene på avdelingene jobbe kontinuerlig og strukturert med *LESING, BRUK AV RIM OG REGLER, SANGER, IKT, MUSIKKSTUND MED INSTRUMENTER, BRUK AV MATTEKASSEN OG SNAKKEPAKKEN*. Dette skal synligjøres enten på ukeplanene eller på månedsplanene og dokumenteres via ukesoppsummering. (Erika har ansvaret for å sjekke det!)		

Gode tankevekkere

! Vær obs. på forskjellen mellom innholdsrike og ikke innholdsrike aktiviteter og turer.

! Tenk kvalitet framfor kvantitet → HA FOKUS PÅ DET SPRÅKLIGE under disse aktivitetene, turene og opplevelsene.

! Husk at nettopp DU er en språklig rollemodell og husk å tilpasse språket ditt til barnets alder og modningsnivå

! Vær tydelig og bevisst på hvordan du bruker språket.

For barn er glede, *spenning*, forventning, **mestring** og tilhørighet gode følelser som motiverer **<u>språktilegnelsen.</u>**

Steinhaugane

Språkets betydning

Ifølge læringsheisen til Inger Kristine Løge starter den livslange læringen i førskolealderen og gjennom sosial og språklig utvikling påvirker skolegangen og dermed resten av livet.

LÆRINGSHEISEN

suksess i arbeids livet
↑
suksess i høyere utdanning
↑
mestring og motivasjon for å lære fag
↑
leseutvikling
↑
språkutvikling
sosialutvikling
↑
→ heisen til livslang læring starter i førskolealderen

Steinhaugane

INNHOLDSLISTE

Hva er språk?..... 1.

Hvorfor er det viktig med språk? Hva sier teoretikerne?.....3.

Hvordan utvikler barn seg språklig i alderen 0 – 6 år?..... 4.

Hvordan skal vi jobbe med språkstimulering?.....4.

Gode tankevekkere..... 7.

Språkets betydning..... 8.

Litteratur..... 9.

Steinhaugane

Litteratur:

Espenakk U., Frost J., Klepstad F. M., Horn E., Løge I. K., Solheim R. G., Wagner Å. K.(2011) :*TRAS.* Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning universitetet i Stavanger.

Finnanger L. M. (2008) : *Snakkepakken året rundt.*

Karmøy kommune *(2011): Lesing for livet. Leseutvikling på alle trinn og i alle fag.*

Språkkonferansen i Oslo desember 2011: *Forelesing med Inger Kristine Løge*, senter for adferdsforskning, Universitetet i Stavanger.

Traavik Hilde (2003): *Skrive - og lesestart*. Fagbokforlaget

Språk årshjul for perioden 2012 – 2014

Steinhaugane FUS friluftsbarnehage

Utarbeidet av pedagogisk leder Erika Stanciu

Steinhaugane